

Opinia promotora o rozprawie doktorskiej Pani mgr Agnieszki Wąsik pt. „Kamienie szlachetne w łacińskich źródłach literackich: od Pliniusza Starszego do Izydora z Sewilli”.

Rozprawa doktorska mgr Agnieszki Wąsik jest ciekawą próbą zestawienia przekazów o kamieniach szlachetnych w pismach starożytnych autorów łacińskich z nowoczesną wiedzą gemmologiczną. Autorka dysponuje wyjątkowymi kompetencjami: z jednej strony warsztatem filologa latynisty, z drugiej – rozległą wiedzą specjalistyczną z zakresu mineralogii, gemmologii, a także jubilerstwa. Te umiejętności pozwalają jej na drobiazgową weryfikację opisów kamieni szlachetnych w dawnych przekazach i umożliwiają ich precyzyjne identyfikowanie. Pozwalają też na ocenę wiedzy fachowej, jaką posiadał badany autor łaciński, a niekiedy na oddzielenie opisów rzeczywistych gemm od wytworów fantazji. Warto podkreślić, że badaniu opisów kamieni towarzyszyły kwerendy w najważniejszych zbiorach muzealnych i kolekcjach antycznej biżuterii. Ich śladem jest bogaty materiał ilustracyjny pomieszczony w pracy.

Rozprawa doktorska mgr Agnieszki Wąsik dzieli się na cztery rozdziały. W rozdziale pierwszym, po krótkim wprowadzeniu zawierającym stan badań i opis metody badawczej stosowanej przez Autorkę, znajdziemy wykład ze współczesnej wiedzy gemmologicznej oraz zwięzłe naszkicowanie historii studiów nad kamieniami szlachetnymi. Dane z zakresu nowoczesnej gemmologii, w tym precyzyjna klasyfikacja kamieni, są punktem wyjścia do analiz pomieszczonych w dalszych partiach rozprawy. Rozdział drugi poświęcony jest kamieniom szlachetnym w dziele *Historia naturalis* starożytnego encyklopedysty Pliniusza, a dokładnie w 37 księdze tego utworu, która jest tu najważniejszym źródłem antycznym dotyczącym problematyki gemmologicznej. Inne źródła - *Collectanea rerum memorabilium* Solinusa oraz księga 16 *Etymologii* Izydora z Sewilli – analizowane są w rozdziale trzecim. Mgr Wąsik na instruktywnych przykładach ukazuje sposób, w jaki obaj ci autorzy wykorzystywali dane o kamieniach szlachetnych przekazywane przez dzieło Pliniusza, a w przypadku Izydora stara się także dociec, z jakiego źródła mogły pochodzić informacje, których nie mógł on znaleźć u żadnego z omawianych poprzedników. Niezwykle wartościowy rozdział czwarty zawiera próby identyfikacji starożytnych gemm. Autorka omawia problemy, na które natrafia współczesny badacz pragnący precyzyjnie ustalić, jakie kamienie są opisywane w antycznych i wczesnośredniowiecznych źródłach. Następuje teraz lista kamieni szlachetnych występujących w omawianych tekstach oraz próby ich zidentyfikowania na bazie

nowoczesnej wiedzy specjalistycznej. Autorka wykazuje, że starożytna nazwa gemmy, zbieżna z nazwą współczesną, skrywa niejednokrotnie zupełnie inny kamień i przestrzega przed zbyt pochopnym ich utożsamieniem.

Po zestawieniu około dwudziestu ilustracji następuje obszerny aneks zawierający kompletne, zaopatrzone w przypisy tłumaczenie 37 księgi *Historii naturalnej* Pliniusza sporządzone przez mgr Wąsik. Tłumaczenie to jest – z uwagi na specyfikę pracy – dość dosłowne, a przy tym klarowne i zrozumiałe. Aneks ten jest bardzo potrzebny, ponieważ umożliwia czytelnikowi wcześniejszych partii rozprawy łatwe odwoływanie się do najważniejszego źródła. Po przekładzie trudnego, pełnego specjalistycznych terminów tekstu łacińskiego, mgr Wąsik zamieszcza Bibliografię, obejmującą, oprócz opracowań analizowanych tekstów łacińskich, specjalistyczną literaturę gemmologiczną. Rozprawę zamyka niezwykle przydatny indeks kamieni omawianych w rozprawie, pozwalający szybko odszukiwać wiadomości o konkretnych gemmach u różnych autorów.

Z uwagi na rzadko spotykane połączenie wiedzy o kamieniach szlachetnych z kompetencjami filologicznymi rozprawa doktorska mgr Agnieszki Wąsik zasługuje z pewnością na uznanie. Rozprawa zawiera szereg wartościowych ustaleń, dotyczących przede wszystkim identyfikacji kamieni opisywanych przez autorów starożytnych. Z powyższych powodów rozprawa doktorska mgr Agnieszki Wąsik zasługuje na wysoką ocenę merytoryczną.

Mieczysław Dobrzański